

Literárny kontext Mt 8,5-13

K lepšiemu pochopeniu textu je nevyhnutné vziať do úvahy literárny kontext daného textu, v tomto prípade Mt 1,1- 8,4. Na tomto mieste iba synteticky zhrnieme *textovú stratégiu* – *modelového autora*, ktorý vytvára charakteristiku hlavnej postavy a jej význam.

Predstavenie Ježiša ako eschatologického posla

Eschatologický kontext, do ktorého je situovaný Ježiš od samého začiatku svojej činnosti, núti čitateľa – ktorý pozná Písmo – aby venoval veľkú pozornosť tomu, čo Ježiš hovorí a *ako* koná, lebo táto pozornosť alebo nepozornosť ovplyvňuje jeho večný osud. Presnejšie ide o význam mena Ježiš^{ix} pridané vysvetlenie Emmanuel (Mt 1,1.20-25), odvolávanie sa na starozákonné proroctvá (Mt 1,22-23; 2,6.15.18.23). Čitateľ tiež očakáva, akým spôsobom bude Ježiš uskutočňovať svoje poslanie ako Služobník a Mesiáš.^x

Výsledky exegézy môžeme zhrnúť nasledovne. Ježiš sa zobrazuje ako naplnenie prorockého slova vo všetkých jeho rozmeroch. Je spasiteľom, mesiášskym kráľom, v ktorom všetky národy budú požehnané. K nemu prídu všetky národy a budú sa mu klaňať. Ježiš vo svojich osobných dejinách oživuje skúsenosť exodu národa (2,13nn) a tak poukazuje na oslobodenie, ktoré uskutoční v teologickom kontexte exodu. Izaiášovo proroctvo má kľúčovú pozíciu v jednotlivých scénach ako aj v celom evanjeliu.

Inaugurácia Kráľovstva

K správne mu chápaniu významu Ježišovho vyhlásenia o blízkosti Kráľovstva nebies (4,17) je nevyhnutné vrátiť sa k „oficiálnej“ inaugurácii jeho poslania, čiže k 3, 17. Ježiš bol vyhlásený za „milovaného syna“, čo pripomína proroka Izaiáša kap. 42. Ježiš bol vyvolený, aby priniesol spravodlivosť a právo (Iz 42, 1, 3–4).

„Ja, Jahve, som ťa povolal v spravodlivosti, vzal som ťa za ruku; utvoril som ťa a zmluvou som ťa urobil, svetlom pohanov, aby si slepým otvoril oči a väzňov vyviedol zo žalára a z väznice tých, čo sedia v temnotách.“ (Iz 42, 6–7)

Kráľovstvo nebies alebo nebeské kráľovstvo v podstate znamená uskutočnenie Božej vlády^{xi} na zemi, čiže všetko to, čo Pán predpovedal skrze prorokov. V tejto línii Ježiš požaduje spravodlivosť, ktorá prekračuje hranice prijatého „štandardu“ doby: *Ak vaša spravodlivosť*

nebude väčšia ako spravodlivosť zákonníkov a farizejov, nevojdete do nebeského kráľovstva. (v.20). Táto spravodlivosť sa vzťahuje na autentickú Božiu vôľu ako ju zjavuje Ježiš (Mt 5-7), milovaný syn Pána (Iz 42, 1–6). Je podmienkou vstupu do Kráľovstva.

Kto je Ježiš

Modelový autor v prvých kapitolách vytvára obraz Ježiša, ktorý sa predpokladá počas celého deja. Ježiš ohlasuje blízkosť Kráľovstva (4,17) kázaním, vyučovaním a svojimi skutkami (4, 23). Ježiš napĺňa Zákon a Prorokov podľa pôvodného úmyslu, teda tak ako ich Boh zamýšľal (5, 17–20). Spravodlivosť, ktorú požaduje, znamená plniť Otcovu vôľu *autenticky*. Konať alebo nekonať rozhoduje o večnom osude. Prijatím alebo odmietnutím Otcovej vôle človek buduje stabilný alebo nestabilný dom, privádza na seba požehnanie alebo odsúdenie (7, 21–27).

Čitateľ je svedkom slov (Mt 5-7) a skutkov Ježiša (Mt 8-9). Je svedkom ohlasovania autentického úmyslu Boha Izraela. Ako svedok činov je zaskočený prvým neštandardným postojom: neodmietne malomocného (8,1-4). Po 3 zázrakoch uzdravenia prinášajú k Ježišovi množstvo chorých a on ich uzdravuje. Mt Ježišovu činnosť charakterizuje citovaním Iz 53. Takto sa *výchonok – Emanuel – Ebed Jahve* stávajú synonymom jednej a tej istej osoby.

Analýza Mt 8,5-13

Preklad textu sa v maximálnej miere drží originálu v jeho gramatických a štylistických zvláštnostiach.

Vchádzajúc do Kafarnauma^{xii}, pristúpil k nemu stotník, prosiac ho. Vravel:

Pane, môj sluha leží v dome ochrnutý, strašne sa trápiac.

On mu odpovedal:

Príďuc (k tebe) ja sám ho uzdravím^{xiii}.

Ale stotník odpovedajúc mu, riekol:

Pane, nie som hoden, aby si prišiel pod moju strechu, ale povedz iba slovo a môj sluha bude uzdravený. Ved' sám som človekom podriadeným autorite, majúť však sebe podriadených vojakov. Ak poviem tomuto: "Chod!" Ide. A druhému: „Príď!" Príde. A môjmu sluhovi: "Urob toto!" Urobí to.

Počúvajúc ho, Ježiš sa začudoval a povedal tým, čo ho nasledovali:

Amen, hovorím vám, u nikoho v Izraeli som nenašiel takúto vieru! Hovorím vám, že mnohí prídu z východu i západu a zasadnú stolať s Abrahámom a Izákom a Jakubom v kráľovstve nebies. Avšak synovia kráľovstva budú vyhodení do tmy, ktorá je vonku. Tam bude nárek a škripanie zubov.

A Ježiš povedal stotníkovi:

Chod', ako si uveril, tak nech sa ti stane.

A jeho sluha bol uzdravený v tú istú hodinu.

Niekoľko charakteristických čít samotného textu. Scénu uvádza vedľajšia veta (v. 5), ktorá zdôrazňuje skutočnosť, že stotník pristupuje k Ježišovi. Je to typická Mt formulácia: ptc + osobné zámeno/meno + určité sloveso. V predchádzajúcej perikope Ježiš zišiel z hory a na pláni sa odohralo stretnutie s malomocným. Potom prichádza stotník. Z pohľadu literárnej štruktúry centrum celej udalosti tvorí dialóg medzi Ježišom a stotníkom: verše 6 a 7 tvoria krátku prosbu a odpoveď, po ktorej nasleduje dlhší výrok stotníka vv. 8–9. Nasleduje Ježišova reakcia, ktorá je však adresovaná tým, ktorí ho nasledujú vv. 10–12. Napokon je tu krátky výrok adresovaný opäť stotníkovi a záverečná poznámka o uskutočnení uzdravenia v. 13. Jednoznačne hlavný bod sa nachádza v ústrednej časti dialógu vv. 8–9 a vv. 10–12. Nasledujúci verš 14 je novým začiatkom, ktorý Mt formuluje znovu svojou klasickou formulou (ptc + osobné zámeno/meno + určité sloveso). Teda čitateľ sa nachádza vo veľmi dynamickej scéne, do ktorej je uvedený ako „očitý svedok“.

Literárny žáner Mt 8,5-13

Jedinečný príbeh o uzdravení^{xiv} tvorí rámec pre poslanstvo, ktoré chce Matúš odovzdať – poslanstvo o viere. Mt 8, 5–13 je teda zmiešanou formou.^{xv} Niektorí túto časť nazývajú „apoftegmatizovaný zázrak“ (Wegner, Kloppenborg)^{xvi}, pričom však jedinečné, emfatické postavenie Ježišových slov nijako neneguje formu zázraku.

Matúšov štýl umožňuje dostať čitateľa priamo k jadrú. Vynecháva detaily, opisy, aby zdôraznil svoju perspektívu. V tomto prípade dialógy a vsuvka Mt 8, 11-12 získavajú čitateľovu pozornosť. Inými slovami, vzájomné pôsobenie postáv ako aj dialóg majú svoj význam. Zvláštny dôraz sa kladie na Ježišovo prorocké slovo. Toto sú tie textové miesta, v ktorých sa ukrýva *ilokučná* sila, pochádzajúca z použitia jednotlivých zdrojov, literárnych foriem, reorganizácia tradície atď.